

Nr 279.

Av herr Ohlin m. fl., om vissa lättnader i beskattningen.

Den välståndsutveckling, som ägt rum i vårt land under det senaste århundradet, har till sin allt överväldigande del sitt upphov i de enskilda människornas initiativkraft, uppfinningsförmåga, arbetsamhet och intresse för enskild kapitalbildning. Vid sidan av den stigande yrkesskickligheten hos arbetare, tjänstemän och företagsledare inom olika näringsgrenar och en god offentlig administration har de enskilda människornas förmåga att utveckla gammal och skapa ny företagsamhet och viljan att riskera sparade medel i näringslivets tjänst varit en grundläggande orsak till framstegen och är alltså en förutsättning för en tillfredsställande framtida utveckling. Med ledning härav bör den framtida politiken utstakas. Det gäller sålunda att utforma statsmakternas ekonomiska politik i vidsträckt bemärkelse på ett sådant sätt, att de välståndsskapande krafterna stärkes. I annat sammanhang framföres vissa synpunkter, som därvid måste vara utslagsgivande. I denna motion begränsar vi oss till att behandla ett avsnitt av frågan, nämligen beskattningen av fysiska personer.

Skattetrycket har, såsom vid upprepade tillfällen från vårt håll anförts, blivit alltför hårt. Såsom även 1949 års skatteutredning påpekat är de direkta skatterna nu så höga, att lusten att spara hämmas. För många medborgare ter sig initiativ och extra arbetsinsatser icke som tillräckligt ekonomiskt lönande, vilket ogynnsamt påverkar framstegstakten. Vi vidhåller denna vår uppfattning och finner därför en avsevärd sänkning av skattetrycket ytterst angelägen. Det statsfinansiella utrymmet för en sådan reform är emellertid f. n. otillräckligt. Enligt vår mening får man därför nu nöja sig med att genomföra endast vissa delar av ett allmänt skattesänkingsprogram. Resten därav får uppskjutas till dess en gynnsam ekonomisk utveckling och därmed följande ökade statsinkomster — jämte möjliga besparingar — skapat förutsättningar för återstående skattereformer.

När vi i det följande söker något belysa det sannolika utrymmet för skattesänkningar under de närmaste åren, vill vi emellertid förutskicka att en målmedveten skattesänkingspolitik, som ger medborgarna en känsla av att det i framtiden skall mer än under senare år löna sig att arbeta och spara, verkar produktionsfrämjande. På så sätt skapar dess igångsättande till en del själv underlaget för dess fortsättning och slutförande. Även om de produktionsstegrande verkningarna till största delen inställer sig först efter en tid, förtjänar de uppmärksamhet i en statsfinansiell flerårsplan.

För nästa budgetår beräknas driftbudgeten enligt finansplanen bli balanserad. I annat sammanhang påyrkar vi betydande reduceringar av olika anslag, bl. a. beträffande vissa bostadslån. Statsverkspropositionen innebär

på denna punkt att skattebetalarna för finansiering av vissa bostadskrediter ålägges att betala ca 170 milj. kr. medan en naturlig övergång till räntebidrag och smärre amortering skulle reducera beloppet till ett tiotal milj. kr. under nästa budgetår.

Från vårt håll föreslås dessutom i motionerna nr:ris 125, 131, 156 och 163 i andra kammaren, till vilka förslag vi ger vår anslutning, en beskärning av vissa andra anslag med närmare ett fyrtiotal milj. kr. Då de från vårt håll föreslagna anslagsökningarna är föga betydande, skulle alltså det ur rent statsfinansiell synpunkt tillgängliga utrymmet för skattesänkning budgetåret 1954/55 närma sig 200 milj. kr.

Statsinkomsterna på längre sikt.

Vi övergår nu till att göra en bedömning av den statsfinansiella utvecklingen på något längre sikt. De siffror, som här nedan anföres beträffande automatiska inkomststegringar, får självfallet inte betraktas som annat än ett något så när troligt resultat grundat på de angivna förutsättningarna.

Beräkningarna har baserats på antagande om full sysselsättning och ungefär samma framstegstakt som under fredstid de senaste decennierna. Inkomsterna av skatt å inkomst och förmögenhet har grundats på följande antaganden: oförändrat penningvärde; varje år ca 3 % stegring av inkomst av tjänst, uttagningsprocenten 110, oförändrad kommunal utdebitering. Beträffande bolagsskatten har räknats med en ökning av den taxerade inkomsten, som motsvarar samma framstegstakt som ovanstående antagande rörande inkomster av tjänst. Bolagsskattens ökning blir då av särskilda skäl mera ojämn.

Omläggningen av fastighetsskatten kommer sannolikt att medföra, att någon väsentlig fastighetsskatt inte inflyter under budgetåret 1955/56 och endast en mindre del av den slutliga fastighetsskatten 1956/57. Skulle fastighetsägarna komma att preliminärt inbetala fastighetsskatt i större utsträckning under 1955/56 och 1956/57 innebär det en överflyttning av inkomster från 1956/57 till 1955/56 och från 1957/58 till 1956/57 med belopp, som inte kan närmare anges. För en bedömning på något längre sikt synes dessa eventuella transaktioner icke kunna väsentligt påverka totalbilden. Det bör vidare tilläggas, att för de fastighetsägare som betalar preliminär A-skatt kan någon nämnvärd fastighetsskatt inte beräknas inflyta under 1955/56 utan som kvarskatt 1956/57. Dessa transaktioner berör statskassan endast genom att in- och utbetalningarna till kommunerna sker via denna kassa. Frågan om 1954 års fastighetsskatt är f. n. föremål för remissbehandling, varför vi inte har anledning att nu ta ställning till hur detta belopp skall disponeras.

Under ovan angivna förutsättningar synes sannolikt att statsinkomsterna budgetåret 1955/56 kommer att vara ca 400 milj. större än budgetåret 1954/55. För budgetåren 1956/57 och 1957/58 synes inkomststegringarna kunna bli *ytterligare* 600 milj. resp. 300 milj. kr. En ökning av statsinkomsterna från budgetåret 1954/55 till budgetåret 1957/58 med 1,3 miljarder

skulle alltså inträda, om den ekonomiska framstegstakten blir ungefär densamma som den varit under fredstid de senaste årtiondena.

Den av f. d. överståthållare T. Nothin verkställda utredningen rörande de automatiska utgiftsförändringarna inom statsverksamheten inom de närmaste budgetåren anger för budgetåret 1955/56 och de två därpå följande budgetåren följande ökning av de egentliga statsutgifterna: 147 milj., 83 milj. och 63 milj. kr. Den av utredningen framlagda summan för utgiftsökningen 1954/55 var 448 milj. kr. Det visade sig att denna summa kunde kraftigt beskäras. Det torde dock icke vara osannolikt att några av de belopp, som sålunda nu icke medtagits för nästa budgetår kan återkomma under senare budgetår och då ge anledning till en viss justering av utgiftssiffrorna. Dessutom väntas utgifterna för statens kapitalfonder växa med ett femtiotal milj. kr. årligen — under 1955/56 med dubbla beloppet enligt en dock mycket vag uppskattning i nyssnämnda utredning. Det bör dock tilläggas, att det även för budgetåren 1955/56 och följande bör finnas möjlighet att vidta besparingar. Å andra sidan är det möjligt att under de i detta sammanhang aktuella budgetåren en viss justering av de statsanställdas anställningsvillkor liksom av vissa sociala förmåner äger rum.

Sammanfattningsvis torde sålunda kunna konstateras, att utsikt finnes att de automatiska inkomststegringarna under angivna förutsättningar kommer att bli så mycket större än de automatiska utgiftsstegringarna, att genomförande av ett betydande skattesänkingsprogram bör vara möjligt, om den statliga utgiftspolitiken göres återhållsam och en del av inkomststegringarna reserveras för skattesänkning. Mer än en allmän vägledning kan emellertid de uppskattade prognossiffrorna inte anses ge.

Statsinkomsternas utveckling (milj. kr.)
(beräknade belopp 1953/54—1957/58)

År	Inkomster	Förändring från föregående år	Procentuell förändring
1945/46	3 530		
1946/47	3 610	80	2,3
1947/48	4 440	830	23,0
1948/49	4 950	510	11,5
1949/50	4 840	— 110	— 2,2
1950/51	5 820	980	20,2
1951/52	7 510	1 690	29,0
1952/53	7 810	300	4,0
1953/54	8 370	560	7,2
1954/55	8 520	150	1,8
1955/56	8 920	400	4,7
1956/57	9 520	600	6,7
1957/58	9 870	350	3,7

Vi övergår nu till att behandla några väsentliga delar av ett enligt vår mening angeläget skattesänkingsprogram.

Inflationen och den statliga inkomstskatten.

När prisnivån nu efter de senare årens häftiga inflation uppnått en viss stabilitet är det all anledning att ta upp till behandling skattetryckets stegring för enskilda inkomsttagare under penningvärdeförsämringens inflytande och den naturliga justeringen i nedåtgående riktning. En jämförelse med det skattetryck, som eftersträvades genom riksdagens beslut år 1947 efter

Den statliga inkomstskattens reella höjning

Gift, utan barn, ortsgrupp III, kommunal utdebitering 1947 10 kr., 1954 12: 50 kr. Levnadskostnadsstegring och nominell inkomsthöjning 35 %.

Inkomst 1947 1954	1947 ¹	1947 + 35 %	1954	Differens i	
				kr.	proc.
4 000	85	115			
5 400			145	+ 30	+ 26,1
6 000	288	389			
8 100			457	+ 68	+ 17,5
8 000	542	732			
10 800			768	+ 36	+ 4,9
10 000	835	1 127			
13 500			1 087	— 40	— 3,5
12 000	1 160	1 566			
16 200			1 529	— 37	— 2,4
15 000	1 730	2 336			
20 250			2 423	+ 87	+ 3,7
20 000	2 990	4 037			
27 000			4 268	+ 231	+ 5,7

Ensamstående, utan barn, ortsgrupp III, villkoren i övrigt desamma som ovan.

Inkomst 1947 1954	1947 ²	1947 + 35 %	1954	Differens i	
				kr.	proc.
4 000	203	274			
5 400			378	+ 104	+ 38,3
6 000	492	664			
8 100			744	+ 80	+ 12,0
8 000	853	1 152			
10 800			1 229	+ 77	+ 6,8
10 000	1 260	1 701			
13 500			1 834	+ 133	+ 7,9
12 000	1 732	2 338			
16 200			2 547	+ 209	+ 8,9
15 000	2 442	3 297			
20 250			3 715	+ 418	+ 12,7
20 000	3 939	5 318			
27 000			5 997	+ 679	+ 12,8

¹ Enl. prop. 212/1947, tabell å s. 423.

² Enl. prop. 212/1947, tabell å s. 421.

förslag av dåvarande finansminister Wigforss, erbjuder stort intresse. Mellan 1947 och 1954 har levnadskostnaderna stigit med i runt tal 35 %. För bevarande av en oförändrad real inkomststandard erfordras därför en 35 % större inkomst än för sju år sedan. Men en dylik nominell inkomsthöjning medför en ej blott nominell utan reell höjning av skattetrycket, vilket framgår av tabellen å s. 13.

Av tabellerna framgår, att till följd av inflationens skattehöjande verkan 1952 års reform av den statliga skatten — vid 110 % uttag — icke medfört någon bestående skattelättnad utan att tvärtom i flertalet fall en icke oväsentlig höjning inträtt. Emellertid kan frågan om den statliga inkomstskattens utveckling inte lämpligen bedömas utan hänsyn till den kommunala inkomstskatten. Denna har genom höjningen av ortsavdragen undergått en viss reduktion, men å andra sidan har en stegring av skatteuttaget genomförts i det stora flertalet kommuner. Denna stegring synes i genomsnitt uppgå till kr. 2:50 per skattekrona. Vi har därför härovan och vid nedanstående beräkningar rörande den statliga och kommunala inkomstskattens sammanlagda utveckling räknat med en stegring av kommunalskatten från 10 kronor år 1947 till 12:50 kronor år 1954. En lägre genomsnittlig kommunalskatt än denna synes man nämligen icke kunna förvänta under de närmaste åren.

Total beskattning

Gift, utan barn, Ortsgrupp III, kommunal utdebitering 1947 10 kr.,
1954 12,50 kr.

Levnadskostnadsstegring och nominell inkomsthöjning 35 %.

Inkomst 1947 1954	1947 (S + K = T) ¹		Total skatt 1947 + 35 %		1954 (S + K = T) ¹		Differens i kr. proc.	
	4 000	85 +	290 =	375	506			
5 400					145 +	420 =	565	+ 59 + 11,7
6 000	288 +	490 =	778	1 050				
8 100					457 +	757 =	1 214	+ 164 + 15,6
8 000	542 +	690 =	1 232	1 633				
10 800					768 +	1 095 =	1 863	+ 200 + 12,0
10 000	835 +	890 =	1 725	2 329				
13 500					1 087 +	1 432 =	2 519	+ 183 + 7,9
12 000	1 160 +	1 090 =	2 250	3 038				
16 200					1 529 +	1 770 =	3 299	+ 261 + 8,6
15 000	1 730 +	1 390 =	3 120	4 212				
20 250					2 423 +	2 276 =	4 699	+ 487 + 11,6
20 000	2 990 +	1 890 =	4 880	6 588				
27 000					4 268 +	3 120 =	7 388	+ 800 + 12,1

¹ Statlig plus kommunal inkomstskatt lika med total inkomstskatt.

Ensamstående, utan barn, ortsgrupp III,
Villkoren i övrigt desamma som ovan.

Inkomst	T o t a l s k a t t				Differens i	
	1947 1954	1947 (S + K = T) ¹	1947 + 35 %	1954 (S + K = T) ¹	kr.	proc.
4 000	203 +	317 =	520	702		
5 400				378 +	488 =	866 +164 +23,4
6 000	492 +	517 =	1 009	1 362		
8 100				744 +	826 =	1 570 +208 +15,3
8 000	853 +	717 =	1 570	2 120		
10 800				1 229 +	1 163 =	2 392 +272 +12,8
10 000	1 260 +	917 =	2 177	2 940		
13 500				1 834 +	1 501 =	3 335 +395 +13,4
12 000	1 732 +	1 117 =	2 849	3 846		
16 200				2 547 +	1 838 =	4 385 +541 +14,1
15 000	2 442 +	1 417 =	3 859	5 210		
20 250				3 715 +	2 345 =	6 060 +850 +16,3
20 000	3 939 +	1 917 =	5 856	7 906		
27 000				5 997 +	3 188 =	9 185 +1 279 +16,2

Av dessa tabeller framgår, att den sammanlagda inkomstskatten för flertalet gifta skattebetalare stigit med mer än en tiondel och för flertalet ensamstående mer än 13 %. En viss ändring av skatteavvägningen gifta och ensamstående emellan avsågs vid 1952 års beslut, vilket får hållas i minnet, liksom andra ändringar i avvägningen, som vi inte har anledning att här beröra.

Vad frågan om metoderna för den tydligen högst angelägna sänkningen av inkomstbeskattningen beträffar, förordar vi beslut vid vårriksdagen om genomförande av 1949 års skatteutrednings förslag om en sänkning av uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten till 100. Men därjämte synes oss särskilda åtgärder erforderliga för att reducera skattetrycket för de lägre inkomsttagarna. En utredning av olika vägar, som här står till buds, är nödvändig. Två alternativ synes därvid närmast böra övervägas, nämligen en höjning av de statliga ortsavdragen eller en justering av skikt-skalan i första hand för gruppen med taxerade inkomster upp till 12 000 kr.

Även en kombination av dessa metoder kan tänkas. Det synes oss dock icke möjligt att utan närmare utredning precisera vad som är att föredra. En mera genomgripande omläggning av hela skattesystemet synes oss f. n. icke vara motiverad. Erforderliga justeringar bör kunna ske dessförutan på ovan angivna vägar. Vi föreslår därför att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär en utredning om möjligheterna att genom ändring av skattelagstiftningen så snart ske kan sänka den statliga inkomstskatten för de grupper av medborgare som genom efterkrigsinflationen fått den statliga inkomstbeskattningens reella tyngd i särskilt hög grad ökad.

¹ Statlig plus kommunal inkomstskatt lika med total inkomstskatt.

Speciella skattefrågor.

Den statliga förmögenhetsskatten har ävenledes genom inflationen blivit stegrad för stora grupper av sparare. Enligt vår mening är det angeläget, att densamma i samband med viss justering av skatteskalorna göres avdragsgill vid inkomstbeskattningens bestämmande, varigenom man i stort sett skulle undgå att mer än 100 % av förmögenhetsavkastningen indrages i skatt till det allmänna, vilket f. n. sker för vissa förmögenhetsskikt och ej sällan gäller även för hela förmögenhetens avkastning. Det är likaledes väl motiverat att det från förmögenhetsskatt fritagna grundbeloppet för äkta makars del höjes till ett 50 % större belopp än för ensamstående. Av hänsyn till det f. n. begränsade utrymmet för skattesänkning anser vi emellertid att dessa välmotiverade reformer bör tills vidare anstå.¹ Den ur principiella synpunkter stötande kvarlåtenskapsskatten, som relativt hårdare drabbar i de fall då arvtagarna är flera — t. ex. i stora familjer — än då de är få, bör enligt vår mening avvecklas utan dröjsmål genom beslut vid vårriksdagen. Härom väckes från vårt håll en särskild motion. En viss kompensation kan statskassan erhålla genom en uppjustering av skattesatserna vid arvslottsbeskattningen. Dennas avvägning bör skyndsamt utredas, så att beslut om densamma kan fattas under vårriksdagen eller i varje fall senast under höstsessionen. Minskningen av statsinkomsterna genom kvarlåtenskapsskattens avskaffande kan då begränsas till 10 å 15 milj. kr. Någon ändring av den samhällsekonomiska balansen medför denna reform knappast, varför den i detta avseende har en liknande ställning som några av de smärre besparingsförslag till vilka ovan hänvisats.

Från vårt håll föreslås att vid beräkning av garantiskatten för fastigheter ett belopp av kr. 20 000 avdras från det taxerade värdet, vilket påverkar den kommunala beskattningen. I övrigt synes en avveckling av garantiskatten för fastigheter få tills vidare anstå för att genomföras under kommande år. Däremot anser vi — som i annan motion föreslås — att en sänkning av den vid beräkningen av hyresvärdet av egen bostad använda schablonmässiga nettoprocenten från 3 till 2 1/2 nu bör genomföras. — Frågan om skattelättnader till uppmuntrande av sparandet behandlas i en annan av oss väckt motion och upptas därför inte här till diskussion.

Budgetbalanseringen.

De av oss föreslagna beskriningarna av vissa anslag har till huvuduppgift att minska bördorna på skattebetalarna. För statskassan innebär en sänkning av inkomstskattens uttagingsprocent från 110 till 100 och omläggningen av arvsbeskattningen i samband med kvarlåtenskapsskattens avskaffande ett inkomstbortfall under nästa budgetår på 110—115 milj. kr. Även om den detta budgetår föga betydande minskningen av statsinkomsterna till följd av hyresvärdesprocentens sänkning beaktas blir sum-

¹ Detsamma synes böra gälla frågan om en mera tillfredsställande ordning vad beträffar förvärsavdraget för gift kvinna.

man väsentligt mindre än de föreslagna anslagsreduktionerna på närmare 200 milj. kr. Å andra sidan räknar vi med ett återställande av den fria avskrivningsrätten för bolag och ekonomiska föreningar, vilket kan komma att minska statsinkomsterna med några tiotal miljoner kr. — dock utan att väsentligt påverka den samhällsekonomiska balansen. Även om den indirekta beskattningen skulle bli något lägre än regeringen föreslagit och därför det formella överskottet i budgeten med vår uppläggning skulle bli litet eller eventuellt intet alls, anser vi att den statliga finanspolitiken på detta sätt skulle bättre tjäna samhällsekonomiska framsteg på längre sikt.

Under det följande budgetåret 1955/56 skulle enligt ovan refererade beräkningar en inkomstökning på omkring 400 milj. kr. kunna påräknas vid oförändrat skattetryck. Härtill kommer att, om beslut fattas rörande en moderniserad tulltaxa, gällande från och med detta budgetår (1955/56), kommer sannolikt en icke obetydlig inkomsthöjning till stånd, även om det alls ej blir fråga om att återföra tullarnas genomsnittliga höjd till förkrignivån. Med hänsyn till herr Nothins ovan angivna beräkningar rörande de automatiska utgiftshöjningarna för detta år och möjligheterna att undgå en del av den av honom antagna ökningen av utgifterna för statens kapitalfonder torde det kunna antas att utrymme kan beredas för det inkomstbortfall på ytterligare ca 200 milj. kr., som ett beslut i vår om reduktion av uttagningsprocenten till 100 kommer att medföra. Detta synes oss dock förutsätta en mycket stor återhållsamhet i fråga om nya statliga utgifter detta budgetår. Även under denna förutsättning är det naturligtvis möjligt att under detta övergångsår särskilda statsfinansiella svårigheter kan uppträda, vilket emellertid inte synes vara något avgörande skäl mot här föreslagna skattesänkingsprogram, som på lång sikt skulle stärka såväl landets som statens finanser.

Under åren 1956/57 och 1957/58 skulle enligt ovanstående beräkningar utrymme kunna beredas för övriga av oss här ovan berörda skattereformer och eventuellt även andra skattelättnader, t. ex. införande av schablonmässiga avdrag för löntagare och vissa andra grupper i förenklingssyfte — en fråga vartill vi inte f. n. kan ta ställning. Vi erinrar dessutom om den produktivitets- och inkomststegrande verkan som ett dylikt skattesänkingsprogram skulle få under dessa år. Under förutsättning av i stort sett tillfredsställande konjunkturförhållanden bör med en målmedveten ekonomisk politik, innefattande bl. a. återhållsamhet i fråga om nya statsutgifter — marginaler för ofrånkomliga utgiftshöjningar, bl. a. härrörande från stora eftersatta behov, kunna påräknas och likväl en betydande lättnad av skattetrycket bli möjlig.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställer vi,

att riksdagen måtte

1. besluta att uttagningsprocenten vid den statliga inkomstskatten skall sänkas från 110 till 100;
2. i skrivelse till Kungl. Maj:t dels anhålla om en utredning rörande en speciell framtida skattesänkning för de

inkomsttagargrupper, som genom inflationen fått sitt reella skattetryck särskilt starkt höjt, dels hemställa om en prognos rörande de närmaste årens automatiska inkomststegringar för statskassan, som kan ställas vid sidan av de nyligen utförda beräkningarna rörande de automatiska utgiftsstegringarna i syfte att bereda väg för en fortsatt skattesänkingspolitik som även omfattar övriga här berörda skattereformer.

Stockholm den 27 januari 1954.

Bertil Ohlin.

Wald. Svensson.

Bertil von Friesen.

Manne Ståhl.

O. Malmberg,
Skövde.

Filip Kristensson
i Osby.

Sven Wedén.